

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ

за периода 2021-2028 г.

Раздел „Лечебни растения“

2021 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	3
1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ	3
2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ	4
3. НОРМАТИВНА БАЗА	4
II. ОПИСАНИЕ НА МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯТА В МЕСТООБИТАНИЯТА, КОЛИЧЕСТВО И СЪСТОЯНИЕ НА РЕСУРСИТЕ 5	
1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ	5
1.1. ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	5
1.2. ВОДНИ РЕСУРСИ	6
1.3. РЕЛЕФНА ХАРАКТЕРИСТИКА	6
1.4. КЛИМАТ	7
1.5. ПОЧВИ	7
III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ, ВКЛЮЧВАЩИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ИМ ПОЛЗВАНЕ	7
IV. ПРИОРИТЕТНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА РЕДКИ ИЛИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ	8
V. ИЗБОР И РЕГЛАМЕНТ НА ТЕРИТОРИИ, КОИТО НЕ СА ЗАЩИТЕНИ, НО ИЗИСКВАТ ПОДХОДЯЩО УПРАВЛЕНИЕ С ЦЕЛ УСТОЙЧИВОТО ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ В ТЯХ.	

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Във връзка с изискванията на чл. 50 т. 3 от Закона за лечебните като неразделна част към Общинската програма за опазване на околната среда на община Полски Тръмбеш за периода 2021-2028 г. е разработен Раздел „Лечебни растения“.

В настоящия раздел са описани видовете лечебни растения находящи се на територията на община Полски Тръмбеш, техните местообитания, начин на използване и опазване на находища и мерки за опазване на ресурсите на територията на общината. Разделът има за цел да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазването на естествените им находища и предотвратяване изчезването на отделни видове лечебни растения на територията на община Полски Тръмбеш.

1. Основание за разработване

Лечебните растения са важна част от природните растителни ресурси и национално природно богатство. Те имат важно място в бита на повечето български домакинства, а през последните десетилетия добиват и важно икономическо значение. За да се опази и съхрани този ресурс, то той трябва да се ползва устойчиво, в количества и по начин които не водят до трайно намаляване на генетичния или ресурсния им потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения. Съгласно чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда. България е единствената страна в ЕС, която има специализиран Закон за лечебните растения и две свързани с него наредби:

- Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите;
- Наредба № 5 от 19.07.2004 за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складове за билки;

Според изискванията на чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към общинската програма за опазване на околната среда се разработва специален раздел "Лечебни растения", което е задължение на кмета на общината. Разделът „Лечебни растения“ към ОПОС на община Полски Тръмбеш е разработен на основание чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Спазени са изискванията на действащото в момента законодателство по отношение на биоразнообразието и лечебните растения, в т.ч. и изискванията на чл. 55 от ЗЛР относно съдържанието на раздела.

2. Цел и задачи

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да осигури опазване на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси на територията на община Полски Тръмбеш, като планира ползването, така че то да бъде екологосъобразно и устойчиво. С него се урежда управлението на дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки. Специфичните цели са следните:

- Опазване на естествените находища на лечебни растения в община Полски Тръмбеш от увреждане и унищожаване;
- Осигуряване на устойчивото ползване на лечебните растения, недопускащо намаляване на генетичния и/или ресурсния им потенциал;
- Постигане на ефективно прилагане на изпълнителната и контролна дейност на община Полски Тръмбеш в съответствие с изискванията на Закона за лечебните растения и наредбите към него.

Дейностите и мерките представени в този раздел са основно за изпълнение на поставените цели, както и за повишаване ефективността на прилагане на нормативните изисквания по отношение опазването и устойчивото ползване на лечебните растения на територията на община Полски Тръмбеш. Поставените цели може да бъдат постигнати при изпълнението на мерки, задачи и дейности свързани с опазване на лечебните растения в естествените им находища, в т.ч.:

- Изучаване, описание, характеристика и оценка на основните типове природни местообитания и находища на лечебни растения на територията на община Полски Тръмбеш;
- Описание, характеристика и ресурсна оценка на лечебните растения в община Полски Тръмбеш;
- Описание, характеристика и оценка на защитените лечебни растения;
- Опазване на естествените местообитания на лечебните растения;
- Поддържане и съхранение на екосистемите съдържащи лечебни растения;
- Повишаване на културата на населението при добиването на различните части на лечебните растения за да не се допуска увреждането и унищожаването им.

3. Нормативна база

При разработването на програмата са използвани следните нормативни документи:

- Закон за опазване на околната среда (ЗООС) (обн., ДВ, бр. 91 от 25.09.2002 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр. 21 от 21 Март 2021 г.);
- Закон за лечебните растения (ЗЛР) (обн. в ДВ бр. 29 от 7 април 2000 г., посл. изм. ДВ бр. 17 от 26 Февруари 2021 г.)
- Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от МОСВ (обн. ДВ бр.14 от 20.02.2004 г.)
- Наредба №5 от 19.07.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, издадена от МОСВ (обн. ДВ бр.85 от 28.09.2004 г.)
- Заповеди на Министъра на околната среда и водите за лечебните растения под специален режим (по ЗЛР, чл. 10, ал. 1, 2 и 3);

II. ОПИСАНИЕ НА МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯТА В МЕСТООБИТАНИЯТА, КОЛИЧЕСТВО И СЪСТОЯНИЕ НА РЕСУРСИТЕ

1. Обща характеристика на Община Полски Тръмбеш

1.1. Географско местоположение

Община Полски Тръмбеш е разположена в североизточната част на Великотърновския регион в Централна Северна България. На изток граничи с общините Бяла и Стражица, на юг с община Горна Оряховица, на запад с община Павликени и на север с община Свищов.

Територията на Община Полски Тръмбеш е 463.660 кв. км. Тя заема 0.40% от територията на страната и 9.8% от Великотърновска област. Общинският център отстои на 45 км. от град Свищов, на 36 км. от град Велико Търново, на 35 км. от град Павликени, на 33 км. от град Горна Оряховица, на 22 км. от град Бяла и на 40 км. от град Стражица.

Общината се обслужва от два пресичащи се републикански първокласни пътя, републикански пътища от трети клас и общинска пътна мрежа с обща дължина в рамките на общината 138,4 км. Географското разположение на община Полски Тръмбеш е изключително благоприятно по отношение на транспортната ѝ обвързаност. Обслужвана от два първокласни (път I-3 и път I-5) и три третокласни пътища (III-407, III-502 и III-504), както и от магистрална жп линия (Главна железопътна линия №4 Русе – Подкова), територията на общината има много добра свързаност с националната транспортна мрежа. На територията на общината предстои изграждането на отсечка от скоростен път, свързващ страната с Румъния на север и с Гърция на юг. Очаква се и бъдещото трасе на АМ „Хемус“ също да премине през територията на общината (в близост до южната ѝ граница). Осъществяването на тези

проекти ще превърнат община Полски Тръмбеш във важен транспортен възел с национално значение. Отстоянието на общината от столицата е 252 km. Разстоянието до областния център Велико Търново е 38 km. Най-близкото летище се намира в Горна Оряховица на 32 km от община Полски Тръмбеш, но то се използва основно за товарни и вътрешни полети.

1.2. Водни ресурси

Общината попада в Дунавския район за басейново управление с административен център гр. Плевен, който включва водосборните области на реките Искър, Ерма, Нишава, Огоста и западно от Огоста, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом и Дунавски Добруджански реки.

Важно място за водните ресурси в общината заема р. Янтра с притока си р. Елийска. По поречието ѝ са изградени помпени станции. Водосборният басейн на реката е 86 кв.км. Голяма част от водния баланс на общината е осигурен и от не напълно проучени подпочвени води. В общината има разкрити източници на дълбоко подпочвени минерални води с хипотермален произход /гр. Полски Тръмбеш и с. Обединение/. Температурата им се движи между 44°C и 47 °C, а общата минерализация е 3,5 – 5,7 г. в литър вода. Проучванията показват, че водоносният хоризонт започва от 750 m, а дебитът на минералната вода е 50 – 60 л/сек. Алкалният характер на водата притежава лечебно-профилактичен ефект и предимство за най-широкото оползотворяване. Лековитите стойности на минералната вода имат много добра мотивация при редица заболявания на опорно-двигателния апарат, стомашно-чревни заболявания, екземи и други.

1.3. Релефна характеристика

Преобладаващият релеф на общината е равнинен. В източната част той преминава в хълмисто-равнинен. Територията ѝ изцяло попада в Дунавската равнина. Надморската височина варира от 30 до 360 метра. Източната част на общината, на изток от долината на река Янтра е заета от най-северните разклонения на ниските Драгановски височини с максимална височина от 369 m, разположена южно от село Орловец. Останалата по-голяма, западна част е заета от хълмистите южни части на Средната Дунавска равнина, като северно от село Каранци, в долината на Янтра е най-ниската точка на общината – 34 m надморска височина.

Според геоложкия си строеж територията на общината попада в източните части на Мизийската платформа. Районът е изграден от скалите на долната креда, неогена и кватернера, а тектонският стил на разглежданата част от платформата се характеризира с почти хоризонтални пластове.

Най-старите скали в района, които се разкриват на повърхността, се отнасят към кредната система, която тук е представена само от долнокредната си серия. Обособената и официално въведена като литостратиграфска единица Тръмбешката

свита е представена от тънкослойни сивозелени мергели, на места по-песъчливи, прослоени незакономерно с варовити пясъчници.

1.4. Климат

Територията на общината попада в умерено-континенталната климатична зона. Най-характерните белези на климата тук са топло лято и студена зима, голяма годишна амплитуда на температурата на въздуха, пролетно-летен максимум и зимен минимум на валежите и ежегодна, сравнително устойчива снежна покривка. Студената и сравнително суха зима се обуславя от преобладаването на антициклонални обстановки.

Лятото е топло със средни юлски температури около 23 °С. При по-интензивни затопляния максималните температури достигат средно 29,1 – 29,6 °С. При преобладаване на малко облачно и слънчево време в условията на слабоподвижен антициклон, температурата на въздуха може да достигне до 42,4 °С. Зимата е най-сухият сезон, със средна сума на валежите 111 мм, с 20% от годишния валеж, което подчертава континенталния характер на климата.

Средногодишната температура на въздуха в района възлиза на +11,5 °С, като на най-топъл е месец юли, когато се наблюдава и най-високата средномесечна температура. Най-високата максимална температура измерена в района е 41,8 °С. Средномесечната минимална температура е 5,3 °С, всички зимни средномесечни температури са положителни с изключение на месец януари.

1.5. Почви

За територията на община Полски Тръмбеш, най-често срещаните са ливадно-черноземни, карбонатно-черноземни и типичен чернозем. За поречията на река Янтра и Елийска са типични алувиално-ливадни почви. По-рядко се срещат тъмно-сиви и горско-ливадни почви. Обработваемите земи са с най-голям дял от общата площ на община Полски Тръмбеш, като земеделските територии са със значително по-висок дял от средния за страната. По данни от общинския план за развитие на община Полски Тръмбеш, общата площ на земеделската земя е 365 396 дка. От тях 306 989 дка са ниви, 8 591 дка са трайни насаждения, вкл. лозя, 49 816 дка – пасища, мери, ливади. Използваната земеделска площ – 301 480 дка.

III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ, ВКЛЮЧВАЩИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ИМ ПОЛЗВАНЕ

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естественият растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържане и съхранение на екосистемите на територията на община Полски

Тръмбеш, съдържащи лечебни растения на естествените им местообитания, както и поддържане и възстановяване на жизненоспособната популация на видовете.

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

- Събиране на билките от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- Придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- Събиране на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на издадено разрешително за ползване, по реда на Закона за лечебни растения (ЗЛР). Разрешителното не се издава, когато билките се събират за лични нужди от земи, гори или водни обекти, общинска собственост. Разрешителното не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собствениците или ползвателите на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината.

IV. ПРИОРИТЕТНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА РЕДКИ ИЛИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и техните популации.

Като основни причини за нарушаване на биологичното разнообразие от лечебни растения е биологически неоправданата експлоатация на находищата. С най-големи последствия са урбанизацията, индустриализацията, строежът на пътища, изхвърлянето и натрупването на отпадъци. Наред с това пряко за влошаване на популациите влияе замърсяването на почвите, резултат на неправилната им химизация за селското стопанство. Силно негативно влияние върху популацията на лечебни растения оказва промяната на естествената и характерна за района растителност, предизвикана от неправилно подбрани или изведени лесокултурни мероприятия – голи и изборни сечи, създаване на масиви от монокултури най-вече от иглолистни видове.

Върху запасите на лечебни растения силно влияние оказва и начина на експлоатация на находищата. Не природосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаване на нормалното семенно и вегетативно

размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

В тази връзка мерките, които следва да се предприемат за опазване на ресурсите от лечебни растения на територията на община Полски Тръмбеш са както следва:

- Осъществяване на контрол за недопускане ползването на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на местообитанията;
- Брането на билки трябва да става в сроковете, определени за всеки вид, тъй като преждевременното или закъснялото бране води до похабяването на техните ресурси;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Брането на билки трябва да се извършва само в райони с плътни находища на отделните видове. Да се избягва брането на единични и разпръснати растения.
- При събиране на диворастващи видове да не се унищожават цялото находище, като се оставя част от най-добрите екземпляри за естественото семенно размножаване и възстановяване на находището.
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на находището;
- Предписания към собствениците на земи, гори или водни обекти около които има находища на лечебни растения, да не се допуска увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове.
- Участие на обществеността при вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината.
- Провеждане на информационна и разяснителна кампания сред населението, запознаването им с видовете им лечебни растения, начин на събиране на билките и нормативната уредба.
- При ползване на лечебни растения е необходимо да не се допуска увреждане на дърветата в резултат на чупене, рязане на клони и сеч.

За диворастващите защитени лечебни растения се забранява:

1. Сеченето, брането, късането, изкореняването, хербаризирането независимо от тяхното състояние и фаза на развитие;
2. Унищожаването и увреждането на находищата им;

3. Притежаването, пренасянето, търговията и изнасянето зад граница в свежо или изсушено състояние на цели растения или на части от тях;
4. Събиране на семена, луковици, коренища и други репродуктивни органи.

Да се спазват изискванията за опазване на находищата на лечебни растения, обект на събиране по чл. 4 от Наредба № 2/ 20.01.2004 година за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

Експлоатацията на находищата да се редува с период на възстановяване на ресурсите, посочени в чл. 6 от Наредба № 2/ 20.01.2004 година.

Позволителни за ползване на лечебни растения да се издават само на физически или юридически лица, срещу запламена такса.

Разрешителното за събиране на билки следва да се издава в периода на събиране на съответната билка по чл. 7 и 8 по Наредба № 2/ 20.01.2004 година и да има срок на валидност.

Количествата лечебни растения, следва да не надхвърлят предвидените проценти за ползване на ресурса, посочени в Наредба № 2/ 20.01.2004 година.

V. ИЗБОР И РЕГЛАМЕНТ НА ТЕРИТОРИИ, КОИТО НЕ СА ЗАЩИТЕНИ, НО ИЗИСКВАТ ПОДХОДЯЩО УПРАВЛЕНИЕ С ЦЕЛ УСТОЙЧИВОТО ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ В ТЯХ.

Ползването на лечебните растения и ползването на техните ресурси включва:

- Събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- Придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- Събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения. Ползването на лечебни растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения.

Кметът на община Полски Тръмбеш ръководи изпълнителната дейност на Общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- 1) Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения (или упълномощени от него длъжностни лица), включени в общинската програма за опазване на околната среда в община Полски Тръмбеш;

- 2) Издава разрешителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост, в поземления фонд и в населените места на територията на община Полски Тръмбеш;
- 3) Издава удостоверения за билките от култивирани лечебни растения;
- 4) Предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

ПРИЛОЖЕНИЕ №1

Списък на лечебни растения на територията на община Полски Тръмбеш, описани по видове и морфологичните им части

За територията на община Полски Тръмбеш лечебните растения се срещат предимно на петна или по единично. Преобладават лечебни растения по тревисти места, пътища и храсталаци, които се използват предимно за лечебни цели. За целите на настоящата разработка е ползвана информация от списък на лечебните растения в района.

Точна количествена оценка за ресурсите от популациите на лечебните растения в представения по долу списък не може да се даде, поради липса на изготвена методика за наблюдението и оценката им. Като цяло, състоянието на популациите от лечебни растения на територията на общината се преценява, като добро с някои застрашени от изчезване местни видове.

Най-широко разпространени са следните видове лечебни растения:

Дървесни лечебни растения

1. Бяла акация (*Robinia pseudoacacia*)

Местообитание: По слънчеви места, повсеместно разпространена

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

2. Бяла върба (*Salix alba*)

Местообитание: По поречието на реки и потоци

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

bilki.bg

3. Дребнолистна липа *Tilia cordata*

Местообитание: Сенчести и умерено-влажни места из смесени широколистни гори и пътища

Разпространение на вида: По единично и на групи

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

4. Зимен дъб *Quercus sessiliflora*

Местообитание: По предпланинските и планинските склонове до 1 600 м. н. в.

Разпространение на вида: По единично и на групи

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

5. Орех *Juglans regia*

Местообитание: До 400–500 м в припланинските области

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

6. Сребролистна липа *Tilia tomentosa*

Местообитание: Из паркове, покрай улици и пътища

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

7. Черен бъз *Sambucus nigra L.*

Местообитание: В землищата на всички населени места от общината

Разпространение на вида: По единично и на групи

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

8. Ябълка *Malus domestica*

Местообитание: Повсеместно разпространена

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

9. Обикновеният дрян (*Cornus mas*)

Местообитание: Повсеместно разпространен

Разпространение на вида: Гори и храсталаци

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

Храсти, полухрасти и увивни растения

1. Бръшлян *Hedera helix*

Местообитание: Гористи местности, в населени места

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

2. Къпина *Rubus caesius*

Местообитание: Из храсталаци, като подлез в

широколистни гори, на територията на сечища, пожарища, край пътища

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

3. Люляк *Syringa vulgaris*

Местообитание: Добре осветени терени с леки, дренирани почви

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

4. Малина *Rubus idaeus L.*

Местообитание: Из храсталаци, като подлез в широколистни гори, на територията на сечища, пожарища, край пътища

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

5. Обикновена шипка *Rosa canina*

Местообитание: Среца на всички населени места от територията на общината

Разпространение на вида: По единично, на групи

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

6. Смрадлика *Cotinus coggygria*

Местообитание: По сухи и каменисти почви из храсталаци и дъбови гори

Разпространение на вида: на групи

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

7. Трънка *Prunus spinosa L.*

Местообитание: Синори, пасища, пустеещи места, край пътища, в землището на община Полски Тръмбеш

Разпространение на вида: самостоятелни съобщества

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

8. Червен (обикновен) глог *Crataegus monogyna*

Местообитание: Незалесени площи

Разпространение на вида: Като подлес

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

9. Черен глог *Crataegus pentagyna*

Местообитание: Храсталаци, посклонове

Разпространение на вида: по единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

10. Бял имел *Viscum album*

Местообитание: Прикрепен по клонитена дърветата

Разпространение на вида: По единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

11. Леска` (*Corylus*)

Местообитание: Повсеместно разпространена

Разпространение на вида: Вирее в долната и отчасти в средната лесорастителна зона (докъм 1500 м н.в.) като подлес във и извън горите и образува на места обширни храсталаци – лещаци.

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

Тревисти растения

1. Великденче *Veronica*

Местообитание: Горски крайнини, поддъбове

Разпространение на вида: На петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

2. Глухарче *Taraxacum officinale*

Местообитание: Край потоци, по ливади и тревисти места из целия район

Разпространение на вида: На петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

3. Живовляк – едрolistен *Plantago major*

Местообитание: По тревисти места, покрай пътища и насипи;

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

4. Жълт кантарион лечебен (Лечебна звъника) *Hypericum perforatum*

Местообитание: Сухи тревисти, каменисти и храсталачни местообитания;

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

5. Змийско мляко *Chelidonium*

Местообитание: Каменисти, сенчести и открити влажни места

Разпространение на вида: -

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

6. Камшик лечебен *Agrimonia eupatoria*

Местообитание: Храсталаци, ливади, пасища и горски пътеки

Разпространение на вида: -

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

7. Кокиче *Galantus*

Местообитание: Поляни и храсталаци

Разпространение на вида: -

Статут на вида: Защитен вид, забранен за събиране

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Недопускащи увреждане на находищата.

8. Коприва обикновена *Urtica dioica*

Местообитание: Влажни и богати почви

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

9. Лайка *Matricaria chamomilla*

Местообитание: По ливади, поляни, край пътища из целия район;

Разпространение на вида: На групи, на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

10. Левурда *Allium ursinum* L.

Местообитание: Из сенчести широколистни гори до 1 200 м. надморска височина

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

11. Маточина *Melissa officinalis*

Местообитание: Храсталаци и влажни места, край пътища;

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

12. Мащерка *Thymus serpyllum*

Местообитание: Тревисти места, пътища, храсталаци

Разпространение на вида: по единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

13. Минзухар *Crocus*

Местообитание: По ливадите, поляните, храсталаците, пасищата и др. намного места в страната, до 2 000 м. н.в.

Разпространение на вида: по единично

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

14. Пача трева *Polygonum aviculare* L.

Местообитание: Сухи местообитания

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

15. Подбел *Tussilago farfara*

Местообитание: По влажни глинести брегове, сенчести и оголени места, ровове инасипи;

Разпространение на вида: на петна

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

16. Полски хвощ *Equisetum arvense*

Местообитание: По напоителните и отводнителните канали, изкопите,насипите, покрай жп линии

Разпространение на вида: -

Статут на вида: Не е защитен вид

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

17. Ружа лечебна *Althaea officinalis*

Местообитание: По влажни места, из храсталаци, край реки и заблатени места;

Разпространение на вида: -

Статут на вида: защитен вид

Допустимо ползване: забранено събиране

Мерки за опазване: Недопускащи увреждане на находищата.

18. Червен кантарион *Centaury*

Местообитание: Сухи тревисти и каменливи места, ливади и горски поляни

Разпространение на вида: по единично

Статут на вида: Под специален режим на опазване и ползване

Допустимо ползване: лични нужди, стопански цели

Мерки за опазване: Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

предвидени периоди за възстановяване на лечебни растения, съобразени с посочените в чл. 6 от наредба № 2/ 20.01.2004 година (за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения) периоди.

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите.

I. Продължителност на периода за възстановяване:

1. при събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и други) – 2 години;

2. при събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и други) – 3 години;

3. при събиране на грудки (божур червен, змиярник петнист, орехче ливадно) – 2 години;

4. при събиране на листа (боровинка черна и червена, лудо биле, малина, медуница лечебна, подбел, смрадлика, чемерика лобелиева и други) – 1 година;

5. при събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстига лютива и други) – 4 години;

6. при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцветен – 2 години;

7. плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш – 2 години.

II. Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните билки:

1. коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и троскот;

2. стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и други);

3. цветни пъпки, цветове и съцветия (бъз черен, глог червен, лайка, липа – дребнолистна, едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и други);

4. плодове и семена с изключение на тези по горепосочената точка 7.

Съгласно чл. 5 от Наредба №2 от 20 януари 2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения не се допуска събиране

на билки в количества надвишаващи, следните стойности определени като проценти от наличието в находището запаси.

1. За корени, коренища, грудки и луковици от видове които лесно възстановяват ресурсите си (напр. вълча ябълка, обикновено глухаре, гръмотрън бодлив, девисил, лапад алпийски, оман черен, орлова папрад, прозорче горско, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна и др) – до 70%;
  2. За корени, коренища, грудки и луковици, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (напр. божур червен, здравец обикновен, змиярник петнист, иглика лечебна, мъжка папрат, орехче ливадно, орехче обикновено, ранилист лечебен, сладка папрат обикновена и др.) – до 40%;
  3. За кори, листни и стъблени пъпки (напр. бреза обикновена, бор, върба бяла, дъб летен, леска обикновена и др.) – до 40%
  4. За листа (напр. бреза обикновена, живовлек голям, живовлек ланцетовиден, коприва, леска обикновена, малина, смрадлика и др) – до 70%;
  5. За стръкове (напр. великденче лечебно, звъника лечебна, иглика лечебна, камшик лечебен, коприва, мащерка, напръстник вълнест, подъбиче обикновено, равнец хилядолистен, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстика лютива, шапие и др) - до 70%;
  6. За цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (напр. боровинка червена и черна, бъз черен, глог червен, драка, зърнеш, иглика лечебна, лайка, липа – дребнолиста, едролиста, сребролиста, лопен гъстоцветен, мразовец есенен, орехче ливадно, офика, подбел, шипка и др)
- До 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

ПРИЛОЖЕНИЕ №3

Списък на видовете, поставени под специален режим, за които събирането и издаването на позволителни за тях ще се извършва в зависимост от ежегодните заповеди на Министъра на околната среда и водите и съответно на Директора на РИОСВ – Велико Търново.

Съгласно Заповед №РД-162/25.02.2021 г., г на Министъра на околната среда и водите на основание чл. 10., ал. 1, 2, 3 от Закона за лечебни растения се определят допустими за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки:

1. Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
2. Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
3. Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
4. Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
5. Лазаркиня, енъовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
6. Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
7. Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
8. Решетка безстъблена (*Carlina acanrhifolia* All.)
9. Тлъстига лютивя, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
10. Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
11. Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*);

Ежегодно със своя заповед Министъра на околната среда и водите, забранява събирането и на следните лечебни растения подложени на специален режим на опазване:

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asp I e nium t r i c h o m a n e s* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hys s opus ffi cinalis* L. s sp. aris tatus) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)

- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки)чай (*Sideritis scardica* Griseb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum*(Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis* sp. *diversa*);
- Смилен жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moench.);
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) B ernh: L. s elago);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

Ограниченията и забраните за гореописаните лечебни растения не се отнасят за количества билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (мурсалски алибушки) чай.

Приложение №4

**Образец на заявление и разрешително за ползване на лечебни растения в
община Полски Тръмбеш**

ДО

КМЕТА НА ОБЩИНА ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ

З А Я В Л Е Н И Е

по чл.34 от Закона за лечебните растения

**ЗА ИЗДАВАНЕ НА ПОЗВОЛИТЕЛНО ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ОТ
ЗЕМИ, ГОРИ И ВОДНИ ОБЕКТИ – ОБЩИНСКА СОБСТВЕНОСТ И ТЕРИТОРИИ ОТ
ЗЕМЕДЕЛСКИ ПОЗЕМЛЕН ФОНД – ЧАСТНА СОБСТВЕНОСТ**

1. от.....

за физическо лице - име, презиме, фамилия

1.1. ....

(№ на документа за самоличност)

1.2. ....

постоянен адрес, ул., №, гр./с

2.....

наименование на юр. лице и трите имена на представителя

2.1.. ....

седалище, адрес на управление, ЕИК,БУЛСТАТ, Дан.№

2.2. Лица по реда на чл.26, ал.1, т.7 от ЗЛР извършващи ползването, различни от титуляра на разрешителното:

.....
.....
.....
.....
.....

3. Вид и количество на ползването:

№	Вид	Количество

4. Район на събиране (землище на съответното населено място и наименованието на териториите).....

.....

Заявитель:

ПРИЛОЖЕНИЕ №5
образец на разрешително в община Полски Тръмбеш

П О З В О Л И Т Е Л Н О

№ .....от .....2021 г.

гр. Полски Тръмбеш

за ползване на лечебни растения от земи и водни обекти общинска собственост

На основание чл. 21, ал.2, чл.22, т.2 и чл. 24, ал.2 от Закона за лечебните растения, чл. 25, ал.1 Ползване на лечебни растения от земи, гори, и водни обекти, общинска собственост" и чл.41, ал.4 от Наредба №6 за определяне и администриране на местните такси и услуги на Об.Съвет-Полски Тръмбеш и заявление вх....., разрешава се на

.....
Име, презиме и фамилия

.....
Адрес по местоживееене, ул., №, гр./с

.....
(№ на документ за самоличност – ЕГН, № на ЛК

да ползва в землищата на населените места в Община Полски Тръмбеш извън границите на урбанизираните територии, от терени общинска собственост, както следва: землище .....

Лечебно растение:

№	Вид на ползването Име на лечебното растение	Морфологична част Генетичен материал	Количество, кг Билки в сурово състояние	Разрешено количество билка/ за билки под ограничен режим на ползване	Такса за 1 кг/ лв свежо	Обща такса (лв)

при следните условия :

Период на събиране : от ..... 2021г. до .....2021г.

Начини за събиране на билката, Инструменти и хигиенни изисквания : съгласно чл. 14 от Наредба №2/20.01.2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

Други специфични изисквания : Да се предвиждат превантивни мерки за опазване на находищата при събирането на посочената морфологична част – цвят. Да не се унищожават лечебния ресурс. Да не се чупят или отсичат дървовидните храсти.

Организаторът на дейността да запознае лицата събиращи билката с изискванията посочени в разрешителното.

Издаването на разрешителното не отменя отговорността по Закона за Лечебните растения и поднормативните му актове.

.....

Кмет на община Полски Тръмбеш

ПРИЛОЖЕНИЕ №6

образец на заявление за издаване на удостоверение за билки, събирани от
култивирани растения в община Полски Тръмбеш

ДО
КМЕТА НА ОБЩИНА
ПОЛСКИ ТРЪМБЕШ

З А Я В Л Е Н И Е

за издаване на удостоверение за билки, събирани от култивирани лечебни
растения

От.....

ЕГН/ЕИК.....

/ име на физическо или юридическо лице /

постоянен адрес:

.....

/ област, община, населено място, ж.к., бул., ул., сграда, №, вх., ет. /

..... тел: .....

УВАЖАЕМА Г-Н/ Г-ЖО КМЕТ,

Желая на основание на чл. 46, т.3 от Закона за лечебните растения, да ми бъде
издадено удостоверение за билки, събирани от култивирани лечебни растения.

Вид на култивираното лечебно растение	Местонахождение на имота – землище и № на поземления имот, площ в дка	Засята/засадена площ на земята в дка	Очакван добив в кг /свежо тегло/

Прилагам следните документи:

1. Копие от нотариален акт или копие от актуална скица на имота, или договор за ползване на наета земя и актуална скица на имота.
2. За юридически лица – списък на не повече от 20 души, физически лица, извършващи събирането.

Дата: .....

Суважение: .....

гр. Полски Тръмбеш

/ подпис /